

Autoreferat

I. Imię i nazwisko: Ewa Stefańska

II. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

1. tytuł zawodowy magistra ekonomii – uzyskany na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie w 1993 r. na podstawie pracy magisterskiej pt. „Polityka mieszkaniowa w Polsce i krajach Europy zachodniej”, egzamin magisterski złożony z wynikiem bardzo dobrym

2. tytuł zawodowy magistra prawa - uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 1996 r. na podstawie pracy magisterskiej pt. „Prawo i polityka mieszkaniowa w Polsce w latach 1989-1996”, egzamin magisterski złożony z wynikiem bardzo dobrym

3. stopień naukowy doktora nauk prawnych - uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 2002 r. na podstawie pracy doktorskiej pt. „Ewolucja prawa mieszkaniowego w Polsce na tle zasadniczych trendów w krajach Unii Europejskiej”

III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

Po ukończeniu studiów doktoranckich i obronie pracy doktorskiej, od października 2002 r. rozpoczęłam pracę w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, na stanowisku adiunkta. Od października 2013 r. jestem zatrudniona na stanowisku starszego wykładowcy. Na Uniwersytecie Warszawskim, który jest moim podstawowym miejscem pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, pracuję do chwili obecnej.

Poza zatrudnieniem na Uniwersytecie Warszawskim, wykonuję zawód sędziego. Po odbyciu aplikacji sądowej etatowej w okręgu Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, w 1998 r. złożyłam egzamin sędziowski przed Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Ministra Sprawiedliwości przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, z wynikiem bardzo dobrym. W latach 1998-2001 byłam zatrudniona jako asesor sądowy orzekający w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa. Następnie w latach 2001-2006 pełniłam funkcję sędziego Sądu Rejonowego dla

Warszawy Mokotowa (od 2004 r. delegowanego do orzekania w Sądzie Okręgowym w Warszawie), w latach 2006-2010 pełniłam funkcję sędziego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie (od 2006 r. delegowanego do orzekania raz w miesiącu w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie), zaś w latach 2010-2018 pełniłam funkcję sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Począwszy od 2010 r. orzekałam w Wydziale VI Cywilnym, a następnie w Wydziale VII Gospodarczym tego Sądu, specjalizując się w sprawach z zakresu ochrony konkurencji oraz regulacji rynków w sektorach telekomunikacji, energetyki i transportu kolejowego. Nadal orzekam w tej kategorii spraw, obecnie jako sędzia Sądu Najwyższego. W ten sposób łączę teorię prawa z jego stosowaniem w praktyce.

IV. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017 r. poz. 1789):

Jako osiągnięcie naukowe w dyscyplinie naukowej prawo, spełniające wymogi określone w art. 16 ust. 1 powołanej ustawy, chciałabym przedstawić monografię:

Ewa Stefańska. *Pozycja prawna przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej*. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2019, ISBN 978-83-8085-865-7

Recenzentem wydawniczym publikacji jest prof. zw. dr hab. Jacek Lang.

Główne założenia pracy

Podstawowym założeniem pracy była ocena pozycji prawnej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej na dynamicznie zmieniających się rynkach łączności elektronicznej, w ujęciu materialnoprawnym i prawnoprocesowym. W aspekcie materialnoprawnym zostały poddane analizie zmiany w zakresie treści i przesłanek nałożenia przez Prezesa UKE obowiązków regulacyjnych na przedsiębiorców telekomunikacyjnych o znaczącej pozycji rynkowej na rynkach hurtowych lub detalicznych, a także zakresu innych obowiązków ustawowych, które obciążają przedsiębiorców telekomunikacyjnych niezależnie od zajmowanej pozycji na rynku. Dokonana analiza miała na celu weryfikację prawidłowości tezy, że pozycja prawna przedsiębiorcy o znaczącej pozycji rynkowej w ujęciu materialnoprawnym ulega zasadniczej zmianie w miarę przekształcania się rynków łączności elektronicznej, co jest konsekwencją dotychczas stosowanych instrumentów regulacyjnych na tych rynkach, rozwoju technologicznego i zmian społecznych. Sformułowałam również pytanie

o możliwe granice następstw tych zmian, a w szczególności czy osiągnięcie stanu efektywnej konkurencji na wszystkich rynkach łączności elektronicznej powinno skutkować całkowitą rezygnacją ze stosowania metody regulacyjnej w tym sektorze. Chodzi więc o potencjalną możliwość całkowitego wyparcia metody regulacyjnej z rynków łączności elektronicznej przez instrumenty dostępne w prawie ochrony konkurencji oraz przewidywaną skuteczność stosowania wyłącznie tych drugich środków.

Natomiast aspekt prawnoprocesowy pracy dotyczy dwóch zagadnień, tj. pozycji prawnej przedsiębiorców telekomunikacyjnych w postępowaniach prowadzonych przez organ regulacyjny, a następnie - w postępowaniach odwoławczych przed sądami administracyjnymi albo sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym. Na etapie postępowania administracyjnego, na ocenę pozycji prawnoprocesowej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego składają się: problem ustrojowy - czy organ regulacyjny ma status prawny i faktyczny organu niezależnego, oraz problem proceduralny - czy stosowane przed tym organem procedury zapewniają przedsiębiorcy należytą ochronę jego interesu prawnego. Przy tym, niezależność z punktu widzenia pozycji prawnej organu regulacyjnego uznałam za kwestię ustrojową, zaś z perspektywy przedsiębiorcy telekomunikacyjnego - za okoliczność rzutującą na istnienie gwarancji przestrzegania jego uprawnień proceduralnych. Natomiast na etapie postępowania sądowego, ocena ta opiera się na weryfikacji, czy przyjęty przez ustawodawcę model postępowania gwarantuje przedsiębiorcy telekomunikacyjnemu możliwość skutecznego odwołania się od decyzji organu regulacyjnego. Ocena ta została dokonana z uwzględnieniem występującej w prawie telekomunikacyjnym dwutorowości trybów odwoławczych, zakładającej rozłącznie prawo do wniesienia odwołania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów albo skargi do sądu administracyjnego, a także wynikających z prawa unijnego wymogów dotyczących kwalifikacji i uprawnień organu rozpatrującego odwołania. Wskazałam, że również na etapie postępowania sądowego, na ocenę pozycji prawnoprocesowej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego składają się: problem ustrojowy - czy i w jakim zakresie odwołania (skargi) od decyzji Prezesa UKE powinny być rozpatrywane przez sąd administracyjny lub sąd powszechny, oraz problem proceduralny - czy stosowane przed tymi sądami procedury zapewniają przedsiębiorcy należytą ochronę jego interesu prawnego. Celem przeprowadzonej analizy było sprawdzenie prawdziwości tezy, że aktualnie Prezes UKE spełnia przesłanki bycia niezależnym organem regulacyjnym, zaś obecne ukształtowanie drogi odwoławczej od decyzji organu regulacyjnego oraz kompetencji poszczególnych sądów nie jest optymalne, lecz gwarantuje realizację praw procesowych przedsiębiorcy telekomunikacyjnego

oraz jest zgodne z wymogami wynikającymi z prawa unijnego w zakresie uprawnień organu rozpatrującego odwołania od tzw. decyzji regulacyjnych.

Praca ta nie dotyczy samego prawa telekomunikacyjnego jako wyodrębnionej części prawa administracyjnego. Przedmiot regulacji ustawy Prawo telekomunikacyjne jest bowiem bardzo szeroki i określa nie tylko prawa i obowiązki przedsiębiorców telekomunikacyjnych oraz sankcje związane z nieprzestrzeganiem tych obowiązków, lecz także m.in.: prawa i obowiązki użytkowników oraz użytkowników urządzeń radiowych; warunki gospodarowania częstotliwościami, zasobami orbitalnymi oraz numeracją; wymagania, jakim powinny odpowiadać urządzenia radiowe; warunki ochrony użytkowników usług, w szczególności w zakresie prawa do prywatności i poufności; warunki przetwarzania danych w telekomunikacji i ochrony tajemnicy telekomunikacyjnej. Wymienione wyżej obszary nie mieściły się w zakresie przedmiotowym tej pracy, ponieważ nie były one w sposób bezpośredni związane z oceną pozycji prawnej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej.

Analiza pozycji prawnej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej w aspekcie materialnoprawnym

Uprawnione jest twierdzenie, że zakończenie procesu liberalizacji sieci i usług telekomunikacyjnych pod koniec lat 90. XX wieku nie spowodowało zaniechania podejmowania przez państwa członkowskie działań regulacyjnych w sektorze łączności elektronicznej, zmianie uległy jedynie ich cele i metody. O ile początkowo zadania krajowych organów regulacyjnych polegały przede wszystkim na wdrażaniu efektywnej konkurencji na rynkach telekomunikacyjnych, a następnie wynikały z procesu konwergencji sektorów telekomunikacji, mediów i technologii informacyjnych, o tyle obecnie związane są one głównie z rosnącym zapotrzebowaniem na lepszej jakości łączność na jednolitym rynku cyfrowym. Odbywa się stała ewolucja celów regulacji rynku w dziedzinie sieci i usług łączności elektronicznej, polegająca na tym, że zrealizowanie początkowo określonych celów nie skutkuje zaniechaniem stosowania metody regulacyjnej, lecz prowadzi do wyznaczania nowych celów - zgodnych z aktualnym stanem rozwoju rynku, techniki i technologii oraz potrzeb społecznych.

W dyrektywach telekomunikacyjnych jako cel wskazuje się stopniowe zmniejszanie zakresu szczególnych regulacji sektorowych *ex ante* w miarę rozwoju konkurencji na rynku, aby doprowadzić do stanu, w którym łączność elektroniczna będzie podlegała wyłącznie prawu konkurencji. Uważa się, że skoro w ostatnich latach rynki łączności elektronicznej wykazały

się silną dynamiką konkurencyjną, obowiązki regulacyjne powinny być nakładane tylko wtedy, gdy nie występuje na nich skuteczna i zrównoważona konkurencja. Ponadto podkreśla się, że mechanizm, na mocy którego Komisja Europejska może żądać od krajowych organów regulacyjnych wycofania się z planowanych środków związanych z definiowaniem rynku i wyznaczaniem przedsiębiorstw o znaczącej pozycji rynkowej, znacząco przyczynił się do wypracowania spójnego podejścia krajowych organów regulacyjnych przy identyfikowaniu okoliczności, w których można stosować regulacje *ex ante*.

W pracy zwróciłam uwagę na dostrzegalny proces stopniowego ograniczania przez Komisję Europejską ilości rynków właściwych, które zostały określone w załączniku do zalecenia Komisji Europejskiej jako rynki produktów i usług sektora łączności elektronicznej, których cechy mogą uzasadnić nałożenie wymogów regulacyjnych określonych w dyrektywach szczegółowych, a w szczególności ograniczenie ich wyłącznie do rynków hurtowych. Należy przyjąć, że w sytuacji nastąpienia zmian na kolejnych rynkach właściwych polegających na: likwidacji trudnych do przewyciężenia i trwałych barier w dostępie do rynku w odpowiednim horyzoncie czasowym, ewentualnie - w sytuacji istnienia tych barier - przekształceniu się struktury rynku w sprzyjającą osiągnięciu skutecznej konkurencji w odpowiednim horyzoncie czasowym, ewentualnie powstaniu sytuacji, gdy zastosowanie wyłącznie przepisów prawa konkurencji okaże się wystarczające, aby wyeliminować konkretne nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku - prawdopodobne będzie dalsze ograniczenie katalogu rynków właściwych, które zostaną określone jako rynki o cechach mogących uzasadniać nałożenie wymogów regulacyjnych. W takiej sytuacji dany rynek nie znalazłby się w załączniku do zalecenia, nie mógłby także zostać objęty regulacją przez krajowy organ regulacyjny, wobec nie spełnienia tzw. testu trzech kryteriów.

Analizując problem skuteczności stosowania przepisów prawa konkurencji w celu eliminowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, wskazałam, że działania organów regulacyjnych są podejmowane przede wszystkim metodą *ex ante*, bowiem ich celem jest ułatwienie wejścia na rynek nowym przedsiębiorcom. Natomiast organ antymonopolowy, którego zadaniem jest podejmowanie interwencji w sytuacjach, gdy podmioty działające na danym rynku właściwym dopuszczają się praktyk ograniczających konkurencję, podejmuje przede wszystkim działania *ex post*. Zarówno organy regulacyjne, jak i organ antymonopolowy, mogą nakładać na przedsiębiorców sankcje w postaci kar pieniężnych. Jednak bardziej skutecznym instrumentem zapewnienia zainteresowanym przedsiębiorcom dostępu do sieci było prawo regulacyjne, a nie prawo antymonopolowe. Prawo konkurencji może bowiem

sankcjonować jedynie zachowania przeszłe, polegające na nadużyciu pozycji dominującej przez przedsiębiorców dysponujących siecią. Natomiast prawo regulacyjne pozwala nałożyć na przedsiębiorców dysponujących siecią obowiązek udostępnienia jej konkurentom uprzednio, a więc przed dokonaniem niedozwolonej praktyki.

Analiza pozycji prawnej przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej w aspekcie prawnoprocesowym

Dyrektywy telekomunikacyjne przewidują, że krajowe organy regulacyjne odpowiedzialne za regulację rynku *ex ante* lub rozstrzyganie sporów między przedsiębiorstwami powinny działać niezależnie i nie mogą występować o instrukcje do żadnego innego podmiotu, ani przyjmować takich instrukcji w związku z wykonywaniem zadań przydzielonych im na podstawie prawa krajowego wdrażającego prawo unijne. Nie wyklucza to jednak nadzoru sprawowanego zgodnie z krajowym prawem konstytucyjnym. Krajowe organy regulacyjne powinny wykonywać swoje uprawnienia w sposób bezstronny, przejrzysty i terminowy, a także posiadać wystarczające zasoby finansowe i ludzkie do wykonywania przydzielonych im zadań. Niezbędne jest również posiadanie przez te organy wiedzy specjalistycznej. Porównując unormowania zawarte w prawie telekomunikacyjnym do wymogów wynikających z dyrektywy ramowej uznałam, że Prezes UKE obecnie spełnia przesłanki bycia niezależnym organem regulacyjnym. Jednakże nie jest na razie spełniony wynikający z Europejskiego kodeksu łączności elektronicznej wymóg, aby szefów krajowych organów regulacyjnych lub ich zastępców powoływano w drodze otwartego i przejrzystego postępowania kwalifikacyjnego na co najmniej trzyletnią kadencję, spośród osób o uznanej pozycji i doświadczeniu zawodowym, w oparciu o osiągnięcia, umiejętności, wiedzę i doświadczenie. Wymóg ten powinien zostać wprowadzony do prawa krajowego do dnia 21 grudnia 2020 r., wynikającego z wyznaczonego terminu implementacji nowej dyrektywy.

Postępowaniom prowadzonym przez organy regulacyjne odpowiada m.in. zasada dwuinstancyjności sformułowana w art. 15 k.p.a. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 czerwca 2017 r. Artykuł ten przewiduje, że postępowanie administracyjne jest dwuinstancyjne, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Należy przyjąć, że takim przepisem szczególnym w odniesieniu do Prezesa UKE jest art. 206 ust. 2 pr. telekom., który stanowi, że od enumeratywnie wymienionych w tym przepisie decyzji (m.in. decyzji regulacyjnych) nie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, lecz odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Uznałam, że obecna treść art. 15 k.p.a. jest zgodna z art. 78 Konstytucji RP,

który przewiduje, że każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, zaś wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

W pracy przyjąłem, że przyznanie przedsiębiorcy telekomunikacyjnemu środka prawnego od decyzji regulacyjnej w postaci odwołania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, przy jednoczesnym pozbawieniu go uprawnienia do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, nie stanowi naruszenie jej gwarancji proceduralnych i prawa do obrony swojego interesu prawnego. W postępowaniu przed sądem powszechnym sprawa jest bowiem rozpoznawana merytorycznie, a obowiązujące w procedurze cywilnej zasady kontradyktoryjności i ciężaru dowodu nie stoją na przeszkodzie dowodzeniu przez przedsiębiorcę telekomunikacyjnego prawdziwości swoich twierdzeń, zwłaszcza że występuje on w obrocie gospodarczym jako profesjonalista. Ponadto od wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przysługuje obu stronom apelacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie, będąca apelacją pełną, a więc pozwalającą na ponowne rozpoznanie merytorycznie sprawy. Dalszym, nadzwyczajnym już środkiem prawnym jest skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego. Tymczasem w postępowaniu wywołanym wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy złożonym od decyzji Prezesa UKE nie wymienionej w art. 206 ust. 2 pr. telekom., środek prawny wniesiony przez stronę podlega rozpoznaniu przez ten sam organ, który wydał dotychczasową decyzję. W postępowaniu tym obowiązuje zasada oficjalności postępowania wyjaśniającego, jednak strona powinna współdziałać z organem regulacyjnym w wyjaśnieniu sprawy poprzez przedstawienie mu dowodów, którymi dysponuje. Od decyzji wydanej w wyniku ponownego rozpoznania sprawy, przedsiębiorcy telekomunikacyjnemu przysługuje uprawnienie do wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Sąd ten nie rozpoznaje sprawy merytorycznie, bada jedynie jej legalność i dysponuje wyłącznie uprawnieniem kasatoryjnym, pozwalającym na uchylenie zaskarżonej decyzji, lecz nie na wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

W wyniku dokonanej analizy doszłem do przekonania, że poddanie decyzji regulacyjnych kontroli sądów administracyjnych byłoby niezgodne z art. 4 ust. 1 dyrektywy ramowej, w którym nałożono na państwa członkowskie wymóg przyznania stronom postępowania skutecznej ochrony sądowej. Polega on na obowiązku zapewnienia, aby na poziomie krajowym istniały skuteczne mechanizmy umożliwiające użytkownikom lub przedsiębiorstwom udostępniającym sieci lub usługi łączności elektronicznej, których dotyczy dana decyzja wydana przez krajowy organ regulacyjny, skorzystanie z prawa odwołania się od takiej decyzji do organu odwoławczego niezależnego od stron uczestniczących w sporze. Jednocześnie

wskazano, że organ taki (który może być sądem) powinien dysponować odpowiednią wiedzą specjalistyczną pozwalającą mu na skuteczne wypełnianie swoich funkcji. Państwa członkowskie mają bowiem obowiązek zapewnić istnienie skutecznych środków odwoławczych, a także zapewnić, aby aspekty merytoryczne każdej sprawy zostały właściwie rozpatrzone. Rozpoznanie więc sprawy przez sąd administracyjny w ramach jego kompetencji orzeczniczych, poprzez zbadanie jedynie legalności decyzji, bez dokonania jej oceny merytorycznej, pozostawałoby w sprzeczności z powołanym przepisem prawa unijnego.

Uzupełniająco należy wskazać, że przedstawiona monografia stanowi pierwszą na rynku wydawniczym monografię uwzględniającą przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. - Europejski kodeks łączności elektronicznej, której implementacja do krajowych porządków prawnych powinna nastąpić do dnia 21 grudnia 2020 r.

V. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych:

Przedstawiona powyżej monografia wpisuje się w jeden z nurtów badawczych mojej pracy naukowej. W jej ramach koncentruję się na materialnoprawnych i proceduralnych zagadnieniach dotyczących ochrony konkurencji oraz regulacji rynków w sektorach infrastrukturalnych. W tym zakresie zob. w szczególności pięć poniższych publikacji:

1) E. Stefańska. *Kilka uwag o wpływie postępowania administracyjnego prowadzonego przez organy antymonopolowy i regulacyjne na postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów* [w:] J. Niczyporuk (red.), *Teoria instytucji prawa administracyjnego. Księga pamiątkowa Profesora Jerzego Stefana Langroda*, Wydawnictwo PAN, Paryż 2011, s. 605-616.

W publikacji przedstawiłam zasady postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów toczącego się w wyniku odwołania wniesionego od decyzji organu antymonopolowego lub organu regulacyjnego, oceniając korzyści wynikające ze sprawowania kontroli w tym zakresie przez sąd powszechny. Wskazałam, że przekazanie tej kategorii spraw sądom administracyjnym stworzyłoby nowe problemy związane z zakresem dokonywanej kontroli i spowodowałoby wydłużenie czasu niezbędnego do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy, z uwag na kasatoryjne kompetencje tych sądów.

2) E. Stefańska, *Zasady postępowania dowodowego w sprawach z zakresu ochrony konkurencji - na etapie postępowania prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* [w:] A. Doliwa, S. Prutis (red.), *Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne*, D. Kijowski, P. Suwaj (red.), *Kryzys prawa administracyjnego?*, tom III, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012, s. 159-180.

W publikacji omówiłam zasady postępowania dowodowego w procedurze administracyjnej i w procedurze cywilnej, odnosząc je we właściwym zakresie do postępowania dowodowego prowadzonego przez Prezesa UOKiK w sprawach z zakresu ochrony konkurencji. Wskazałam, że ustanawiając zasadę odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania cywilnego o dowodach w postępowaniu antymonopolowym, ustawodawca wprowadził procedurę hybrydową, która z jednej strony gwarantuje wysoki standard dowodów przewidziany w tym kodeksie, z drugiej strony zaś obliguje organ administracji do wykazania przedsiębiorcy naruszenia reguł konkurencji dowodami, które powinny zostać przeprowadzone z urzędu, w myśl zasad przewidzianych w kodeksie postępowania administracyjnego.

3) E. Stefańska (współautor w 50% A. Miruć), *Charakter prawny i zasady sądowej kontroli decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wydawanych w sprawach odmowy przyłączenia do sieci - na przykładzie farm wiatrowych* [w:] „Białostockie Studia Prawnicze” 2013 nr 14, s. 85-100.

W publikacji zaprezentowałam przesłanki powstania obowiązku przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii przyłączenia do sieci podmiotu ubiegającego się, a także tryb jego realizacji. Wskazałam, że przedsiębiorstwa dystrybucyjne mają publicznoprawny obowiązek zawierania z podmiotami ubiegającymi się umów o przyłączenie do sieci, które mają charakter cywilnoprawny. Istnienie tego obowiązku jest przejawem realizacji zasady tzw. *Third Party Access*. Zbadałam także zakres obowiązku przedsiębiorcy energetycznego rozbudowy sieci oraz finansowania rozbudowy sieci na potrzeby przyłączania innych podmiotów.

4) E. Stefańska, *Sądowa weryfikacja decyzji regulacyjnych Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej jako forma dialogu między administracją a sądem* [w:] *Misja publiczna. Wspólnota. Państwo. Księga dedykowana pamięci Profesora Michała Kuleszy*, tom I, Wrocław 2016, s. 547-558.

W publikacji poddałam analizie procesowe aspekty kontroli decyzji regulacyjnych przez sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w szczególności w zakresie zakresu przedmiotowego i

podmiotowego postępowania sądowego, obowiązków procesowych stron i rodzajów rozstrzygnięć wydawanych przez sąd. Przedstawienie tych zagadnień miało na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy stosowana procedura i stopień specjalizacji sądu spełniają wymogi określone w art. 4 ust. 1 dyrektywy ramowej.

5) E. Stefańska, *Decyzja o dostępie telekomunikacyjnym jako instrument regulacji rynku przez krajowy organ regulacyjny. Wybrane zagadnienia* [w:] *Prawo administracyjne wobec współczesnych wyzwań. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Markowi Wierzbowskiemu*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 757-766.

W publikacji analizowałam decyzję o dostępie telekomunikacyjnym jako instrument regulacji rynku w ujęciu materialnoprawnym, a także zasady jej sądowej kontroli. Wskazałam, że w warunkach polskiego rynku telekomunikacyjnego większość operatorów posiadających znaczącą pozycję rynkową to mali przedsiębiorcy działający na rynkach lokalnych, których abonenci nie są zainteresowani korzystaniem ze zróżnicowanych usług. Tym właśnie uwarunkowaniem operatorzy alternatywni przez długi okres czasu uzasadniali stosowanie asymetrii stawek hurtowych za zakańczanie połączeń.

W moim dorobku naukowym, pochodzącym z okresu po otrzymaniu stopnia doktora, występują również następujące nurty badawcze: 1) instytucje prawa administracyjnego, 2) prawo administracyjne materialne, 3) prawo cywilne rzeczowe, 4) prawo cywilne procesowe.

Do pierwszego nurtu dotyczącego instytucji prawa administracyjnego należą dwie publikacje:

- E. Stefańska, *Instytucje petycji, skarg i wniosków - wybrane zagadnienia* [w:] J. Niczyporuk (red.), *Kodyfikacja postępowania administracyjnego. Na 50-lecie k.p.a.*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, Lublin 2009, s. 759-770.

- E. Stefańska, *Kilka uwag na temat współczesnego pojęcia zakładu administracyjnego (publicznego)* [w:] S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, *Przegląd dyscyplin badawczych pokrewnych nauce prawa i postępowania administracyjnego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2010, s. 93-108.

W ramach drugiego nurtu poświęconego tematyce prawa administracyjnego materialnego mieszczą się trzy poniższe publikacje:

- E. Stefańska, *Prawne aspekty realizacji polityki mieszkaniowej państwa* [w:] M. Wierzbowski, J. Jagielski, A. Wiktorowska, E. Stefańska (red.), *Współczesne zagadnienia*

prawa i procedury administracyjnej. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. zw. dr hab. Jackowi M. Langowi, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 239-254.

- E. Stefańska, *Prawne uwarunkowania rozwoju mieszkalnictwa w Polsce* [w:] J. Łukasiewicz (red.), *Władztwo administracyjne. Administracja publiczna w sferze imperium i dominium*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa - Oddział w Rzeszowie, Rzeszów 2012, s. 631-640.

- E. Stefańska, [w:] J. Lang, E. Stefańska, J. Maćkowiak (red.), *Prawo geodezyjne i kartograficzne. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 283-373, 396-481, 583-602, a także wcześniejsze wydanie z 2013 r.

Jestem autorką komentarza do przepisów w rozdziałach 4, 6 i 8a ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne, dotyczących: ewidencji gruntów i budynków, rozgraniczania nieruchomości, ewidencji miejscowości, ulic i adresów. Komentarz ten ma charakter analityczny i stanowi najobszerniejsze na rynku opracowanie zagadnień prawnych występujących w powołanej ustawie. Zawiera liczne odwołania do piśmiennictwa, a także orzecznictwa Sądu Najwyższego, sądów powszechnych i sądów administracyjnych.

Trzeci nurt badawczy dotyczący prawa cywilnego rzeczowego to również trzy publikacje, przy czym dwie z nich stanowią funkcjonalnie całość.

- E. Stefańska, *Wybrane aspekty ochrony własności nieruchomości w sferze prawa publicznego i prywatnego* [w:] *Człowiek pomiędzy prawem a ekonomią*, Olsztyn - Bari 2008, s. 225-236.

- E. Stefańska, [w:] S. Babiaryz (red.), *Nieruchomości w prawie cywilnym i podatkowym*, tom I, *Przeniesienie własności. Umowy i orzeczenia działowe*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 33-63, 194-202, 619-786.

- E. Stefańska, [w:] S. Babiaryz (red.), *Nieruchomości w prawie cywilnym i podatkowym*, tom II, *Umowy obciążające i o korzystanie z nieruchomości. Orzeczenia spadkowe. Wywłaszczenie nieruchomości*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 248-335, 653-664, 703-727, 773-789.

W tomie pierwszym powyższej publikacji jestem autorką rozdziałów dotyczących: umowy sprzedaży, umowy zamiany, zlecenia, zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego, działu spadku. Natomiast w tomie drugim opracowałam następujące zagadnienia: najmu, dzierżawy, użyczenia, gospodarstwa rolnego, przedsiębiorstwa, umowy przedwstępnej, zadatku, wywłaszczenia nieruchomości. Dwutomowa publikacja została pozytywnie oceniona

przez recenzentów wydawniczych, którymi byli: w zakresie zagadnień cywilistycznych prof. dr hab. A. Jedliński, a w zakresie zagadnień podatkowych prof. dr hab. J. Glumińska-Pawlic i prof. dr hab. J. Małecki. Recenzenci wskazali na niespotykaną w literaturze przedmiotu kompleksowość opracowania oraz koherencję rozwiązań cywilnoprawnych z regulacjami podatkowymi. Zauważyli również często nowatorskie spojrzenie autorów na rozstrzygane zagadnienia prawne oraz zawarte w publikacji krytyczne analizy niektórych istniejących rozwiązań prawnych.

Czwarty nurt badawczy to prawo cywilne procesowe. Obejmuje on autorstwo obszernej części komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności w zakresie postępowań w sprawach z zakresu: ochrony konkurencji, regulacji energetyki, regulacji telekomunikacji i poczty, a także regulacji transportu kolejowego.

- E. Stefańska, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015, wyd. 3 zmienione, edycja dwutomowa, tom I s. 64-199, 326-346, 348-538, 590-592, 604-632, 646-659, 1178-1257, 1266-1349, tom II s. 414-501, 1061-1064, a także wcześniejsze wydania I i 2.

Części komentarza mojego autorstwa obejmuje następujące zagadnienia: Postępowanie rozpoznawcze: Proces: Sąd, Prokurator, Organizacje pozarządowe, Państwowa Inspekcja Pracy, Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów, Postępowanie: Przepisy ogólne o czynnościach procesowych, Postępowanie przed sądami pierwszej instancji: Mediacja, Postępowanie pojednawcze, Rozprawa, Postępowania odrębne: Postępowanie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji, Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki, Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty, Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego: Postępowanie zabezpieczające; Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego: Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym. Komentarz ten zawiera formalnoprawną analizę stanu prawnego, opartą na poglądach doktryny i judykatury.

Przedmiotem moich zainteresowań naukowych są także cywilnoprawne konsekwencje stosowania instytucji prawnej zabezpieczenia roszczeń, które znalazły odzwierciedlenie w jednej z najnowszych publikacji.

- E. Stefańska, *Odpowiedzialność cywilnoprawna za szkodę wyrządzoną wykonaniem zabezpieczenia* [w:] „Transformacje Prawa Prywatnego” 2019, nr 1, s. 81-97.

Oprócz prac o charakterze naukowym, jestem również współautorką kilku podręczników z dziedziny prawa administracyjnego i postępowania administracyjnego, stanowiących pomoc dydaktyczną dla studentów.

- E. Stefańska, *Postępowanie administracyjne. Minirepetytorium*, Wolters Kluwer 2013.

- E. Stefańska, *Prawo mieszkaniowe* [w:] M. Wierzbowski (red.), *Prawo administracyjne*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 395-403, a także wcześniejsze wydania.

- E. Stefańska, *Szczególne postępowania administracyjne* [w:] M. Wierzbowski (red.), *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 331-353.

Elementem nowości struktury ostatniego ze wskazanych wyżej podręczników jest objęcie nim postępowania prowadzonego przed Prezesem UOKiK i postępowania prowadzonego przed organami regulacyjnymi.

Ewa Stefańska